

Pròleg

Com a ministre de Cultura del Govern d'Andorra és un plaer per mi presentar-vos la cinquena edició de *Papers de Recerca Històrica*, una publicació editada per la Societat Andorrana de Ciències. Des de l'àmbit nacional en el qual es va iniciar la publicació es transcendeix i es dona veu a estudiosos dels països veïns. En aquest número es recullen vuit articles elaborats per investigadors de diverses disciplines.

El primer article està escrit per Jordi Casamajor i pretén donar a conèixer un conjunt inèdit de gravats rupestres suposadament prehistòrics del Tossal de Cava (Alt Urgell) i un estel solitari esculpit a Montalarí (Encamp). L'autor n'estudia el context històric i la simbologia, i estableix paral·lelismes amb altres conjunts, per exemple relaciona els de Cava i els de Montalarí.

David Gàlvez en l'article següent es qüestiona per què a Andorra no hi ha hagut megàlits, a diferència de les comarques veïnes, com ara l'Alt Urgell, el Pallars, la Cerdanya, i l'Arieja. Segons els historiadors que hem consultat, no hi ha cap explicació científica sinó que seria purament circumstancial, atès que els pobladors de les Valls no enterren en el mateix lloc on viuen. En l'article es fa un repàs exhaustiu dels antecedents publicats quant a megalitisme en territori andorrà i de les diverses hipòtesis de la seva absència. No obstant això, la comunitat científica està d'acord a dir que se'n poden localitzar.

Alan Ward fa una recerca de les rodes hidràuliques de la vall d'Ordino, on n'hi hagué una concentració important. Cal recordar que abans de la Revolució Industrial, l'ús dels recursos hídrics era l'única forma d'energia per moldre el blat, per fer funcionar les serradores de fusta i per a diverses aplicacions a les fargues de ferro, entre d'altres.

Andreu Balent estudia en l'article *La Unió dels Agraviats i dels liberals radicals (1829-1830), la Cerdanya francesa i Andorra al centre del complot pirinenc* que, contràriament al que s'havia pensat, Andorra no estava aïllada al bell mig de la serralada mentre a banda i banda del Pirineu es vivien revolucions polítiques i industrials. Del moviment del 1829 es destaca un liberalisme combatiu que havia de triomfar a França el 1830; i el 1833 a Espanya amb la mort de Ferran VII.

Jordi Nistal analitza l'estructura agrària i la propietat de la terra a la segona meitat del segle XIX a l'Alt Urgell. L'autor destaca que hi havia una doble tipologia de la propietat: a l'Urgellet hi predomina la petita pagesia, que sols té una petita part de la terra, en canvi els pagesos benestants concentren una gran part de la propietat agrícola; a les dues valls de la Vansa i Tuixén, en canvi, tant els petits pagesos com els mitjans són propietaris de la major part de la terra de conreu.

Miquèl Ruquet se submergeix en la relació entre Andorra i el seu vincle amb les autoritats de l'Arieja durant la Primera Guerra Mundial (1914-1918). Els camins de les pastures d'estiu i els del contraban des de temps immemorials han permès un corrent d'intercanvis i l'establiment d'unes rutes que foren utilitzades, en el cas que ens ocupa, per al passatge de desertors. El control de la frontera andorrana és més complicat que en altres llocs del conjunt de la frontera pirinenca, atès que l'Estat francès exerceix, amb el bisbe d'Urgell, la seva sobirania sobre el Principat d'Andorra.

L'article de Gerhard Lang-Valchs relata les peripècies de Friederich Weilenmann, tractant de bestiar d'origen suís, que es va enamorar del país i de la seva gent l'any 1925. Volia ajudar a desenclavar-lo econòmicament i políticament creant un servei de correus. Va desenvolupar un pla que incloïa l'organització administrativa, el servei d'estafetes i l'adhesió a la Unió Postal Internacional. El seu projecte va tenir el suport de les autoritats andorranes però va arribar massa tard, quan Espanya ja tenia a punt el servei de correus per a Andorra. Calia, a més, un estatus polític diferent per assolir el projecte. França, per la seva banda, no ho veié mai gaire clar. Tot va quedar en un intent.

L'historiador Arnau González fa un apunt sobre Miquel Badia i el seu pas per Andorra. Aquest destacat polític català, membre d'Esquerra Republicana, es va refugiar a Andorra el 1936. El seu pas per territori andorrà va preocupar les autoritats andorranes i franceses pel fet que Badia restava fugitiu d'Espanya, on havia participat activament en els fets del 6 d'octubre de 1934 a Barcelona. El seu pas per Andorra només va representar la necessitat de controlar-lo.

En l'apartat *Aportacions* trobem un *Butlletí de la Societat Andorrana de Residents a Barcelona* de l'any 1929, un número també de l'any 1936 de la revista *Poble Andorrà*, i uns números de la revista *O Diabo* del 1936, del fons del Sr. Casimir Arajol.

Susanna Vela ressenya els fons de l'enginyer industrial Vehils, dipositats a l'Arxiu Nacional d'Andorra per la seva filla el 29 de febrer del 2008, per tal de garantir la seva conservació i divulgació entre els investigadors i la societat en general. El fons aplega quaranta projectes d'enginyeria: carreteres i altres projectes que tenen relació amb Fhasa passant per encàrrecs de diverses administracions locals.

Papers de Recerca Històrica és un mitjà de difusió que ha de contribuir al coneixement de la nostra història, i sobretot ha de facilitar que els nostres estudiosos i el públic en general puguin disposar d'una font de consulta d'abast ampli. Vull donar les gràcies als autors i col·laboradors que han fet possible l'edició d'aquesta publicació. Ha estat un plaer llegir-vos.

Juli Minoves Triquell

Ministre Portaveu del Govern, de Desenvolupament Econòmic,
Turisme, Cultura i Universitats